پلەی تەکفیر لە واجباتی دینە

دین لە کتاب و سوننە وەربگرە نەک تەقلید

نووسین

باوکی ئادەم

ئامادەکردن و ڕێکخستن

عبداللە تەوحیدی

عبدالله تەوحیدی

بسم الله الرحمن الرحيم

ناوەڕۆک

پێشەکی

إِنَّ الْحَمْد للهِ، نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضْلُلُ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدُهُ لا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ،

سەرەتا سوپاس و ستایشی بەردەوام و بێکۆتا بۆ الله تعالى کە ڕێنمونی کردم و یامەتی دام بۆ ئامادەکردنی ئەم نامیلکە بچووکە بۆ خزمەت موسڵمان.داواکارم لە الله تعالى لەپێناو خۆی لێمان قبوڵ بکان . دەمەوێت بە ڕچاو ڕونییێک بدەم بۆ خۆێنەی ئەم نامیلکەیە . ئەم نامیلەکەیە باس لە مەسلەیکی گرینک دەکات کەیەکێکە لە ئەحکامە شەرعیەکان کە پێویستە موسڵمان بیزان و کاری پێبکەن ئەویش بابەتی تەکفیر کردنە . جا لەم نامیلەکەیە باس لە و کەسە دەکات کە دەوەستێت لە تەکفیر کردنی کەسی کافر یاخود موشرک یان مورتەد نەک باس لەو کەسە بکات کە کەوتۆتە ناو شیرک یان کوفر. بۆیە دەبیت شارە زابین لەو باسە چونکە جیاکەرەوەی نێوان موسڵمانان و کافرانە .

له کوتایدا داواکام الله تعالی ڕێنمونی و بەردەوامیمان پێ ببەخشت بۆحەق امین.

■ئەسڵی دین چیە واجباتی دین چیە■

◆ئەسڵی دین ئەوەیە کە لە هیچ حاڵەتێکدا جەهل تێدا عوزر نیە وەک پەرستنی غەیری الله تعالی وەشەریک دانان بۆ اللّٰەتعالی ئەمە عوزری تێدانیە [مەبەست شیرکی گەورەیە] چونکە پەرستنی الله تعالی ئەسڵی دینە بەبێ هاتنی بەڵگەش عەقڵ درکی [هەست] ی پێدەکات کە تەنها الله شایەنی پەرستنە.

◆بەڵام واجباتی دین تەفسیلی تیدایە

وەهەندێک واجب هەیە بەنەکردنی ڕاستەوخۆ خاوەنەکەی پێ کافر دەبێت ، وەجەهل نابێتە عوزر بۆی،ئەمانەش لەو بابەتانەیە کە لە شەرع پێ دەوترێت {.معلوم من الدین البضرورە.} واتا: ئەو شتانەی کەپێوستە لەدیندا بزانرێت.

●بۆنموومە بەکافر دانەنای ،الیهود و النصارا، ئەمە ئەگەر کەسێک ئینکاری کرد کەبەکافریان بزانێت ئەوە کافر دەبێت. چونکە کافربوونی ئەوان زۆر بە ڕونی و ئاشکرا لە دین باسکراون وە شتێکی ئاشکراو ڕونە، بۆیە پێویستە زانا و عالم بیزانێت.

◆بەڵام تەکفیرکردنی ئەوکەسانەی کە خۆیان بە موسڵمان دەزانن بەڵام کەوتونەتە ناو کوفرەوە ئەمەش لەواجباتی دینە، بەڵام تەفسیلی تێدایە، وەک ئەو کەسەی کە تەکفیری مورتدێک ناکات بە هۆی جەهلێک یان شوبهەیک ئەوا تەکفیر ناکرێت تاوەکو ئیقامە حوجەی لەسەر دەکرێت و بۆی ڕوندەکرێتەوە و شوبهەکانی لادەچێت ئەگەر لە دوای ئەمەش هەر تەکفیری نەکرد. ئەوا تەکفیر دەکرێت چونکە ئەم کەسە لەواجباتێکی دیندا جەهلی هەبوە یان شوبهە.

وەئەمەش لە واجباتی دینداریە نەک لەئەسڵی دین چونکە لە ئەسڵی دین هیچ جەهل و شوبهە و تقلیدێک نابێتە عوزر [بیانوو] بەڵام لە واجباتی دین لەهەندێک حاڵەت جەهل دەبێتە عوزر وەهەندێک حاڵەتیش نابێتە عوزر.

🔶 بۆیە ئەصلی دین تەکفیر نیە،بەڵکو پەرستنی الله تعالی یە بەبێ شەیک و هاوبەش دانان بۆی.

💠 کما قال شيخ الاسلام ابن تيميه رحمه‌الله

وعبادة الله وحده،هی آصل الدين وهو التوحيد الذی بعث الله به الرسل. وأنزل به الكتاب. فقال تعالی {وَسْـَٔلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رُّسُلِنَآ أَجَعَلْنَا مِن دُونِ ٱلرَّحْمَٰنِ ءَالِهَةً يُعْبَدُونَ}

📚 [الزخرف 45]

🔴 شێخ الاسلام ابن تيميه رحمه‌الله دەفەرمویت:

واتا : بەندایەتی کردن بۆ الله تعالی بەتەنها،ئەوە ئەسڵی دینە وە ئەو تەوحیدەیە کە پێغەمبەرانی پێ ڕەوانەکراوە، [عليهم الصلاة والسلام] وە کتابی لە پێناو دەبەزاندوە.

وەک الله تعالی دەفەرموێت.«وە پرسیار لەو پێغەمبەرانەی پێش خۆت بکە کە لە پێش تۆ ناردوومانە (واتە:لە شەوی ئیسرادا کە دەیانبینی پرسیاریان لێبکە، یاخود پرسیار لە ئومەتەکانیان بکە کە پێشتر پێغەمبەریان بۆ نێردراوە)ئایە ئێمە جگە لە الله تعالی کەی ڕێگەمان داوە کە پەرستراوێکی تر بپەرستن (واتە: شتی وا نەوە و ئەمە خۆیان ئەیکەن)

📚 [مجموع الفتاوی 3/397]

🔶 کەواتا بەندایەتی کردن بۆ الله تعالی ئەسڵی دینە، وەکردنی بەندایەتی بۆ غەیری الله تعالی نەمانی ئەسڵی دینە، خاوەنەکەی ڕاستەو خۆ کافر دەبێت بەنجامدانی

عیبــادەت کــردن بــۆ غەیــری اللە تعــالی .وە عــوزری بــۆ نــیە. مەبەســت لەو عیبادەتــانەیە کە بەنجام دنای بۆ غەیری اللە تعالی خاوانەکەی بە هۆیەوە لە ئیسلام دەدردەچێت.

🔷بەڵام تەکفیــر کــردن یەکــێکە لە واجبەکــانی دیــن هەنــدێک کــات ئەو کەســەی کە تەکفیــری کەســێک ناکــات بەهــۆی عوزرێــک یــان شــوبهەێک، تەکفیــر ناکرێــت تــا بــۆی ڕون دەکــــرێتەوە. وە ئەگەر لە دوای ڕونکــــردنە و لاچــــونی [نەمــــانی] شــــوبهەکان تەکفیری نەکرد ئەوا کافر دەبێت.

💠وەشێخ الاسلام ابن تیمیە رحمەالله لە جێگایکی تر دا دەڵێت:

🔘 **«وأصـل الـدین عبـادة الله.الـذی أصـله الحـب والإعـراض عمـا سـواه، وهـو الفطـرة التی علیها الناس»**

🔴ئەسڵێ دیــن بــریتیە لە بەنــدایەتی کــردن بــۆ اللّٰەتعــالی کە ئەســڵی بەنــدایەتی کــردنیش خــــۆش ویســــتن و گەڕانەوەیە بــــۆلای اللە وپشــــت هەڵکــــردنە لە غەیــــری اللّٰەتعــــالی [مەبەســـت بشـــتکردنە لە پەرســـتراوە باتڵەکـــانی دونیـــا] ، وە ئەمەش ئەو فیتـــڕەتەیە کە اللّٰەتعالی خەڵکی لەسەر دروست کردووە.

📚[مجموع الفتاوی 15/438]

🔷کەواتــا ئەســڵی دیــن فیتــڕەتە . ئەگەر پەیــامی اللّٰەتعــالی ــش نەگــات بەو مــروڤە ئەوا هەر بەعەقڵــش دەزانرێــت کە تەنهــا اللّٰەتعــالی شایســـتەی پەرســـتنە چـــونکە اللّٰەتعـــالی مروڤی لەسەر ئەوە دروست کردوە.

🔶بەڵام تەکفیــر بەعەقــڵ نازانرێــت ئــیلا بە دەلیلــی [بەڵــگە]ی شــەرعی نەبێــت کەواتــا تەکفیــر واجبــێکە لە واجباتەکــان وەک نــوێژ یــان زەکــات کە بە بەڵــگەی شــەرعی اسپات بوە کە ئەگەر یەکێک بەبی هۆکار ئەنجامی نەدات کافر دەبێت.

شێخ الاسلام ابن تیمیه رحمه‌الله قال

ولهذا كان رأس الاسلام. شهادة ان لااله الاالله. وهى متضمنة عبادة وحده، وترک عبادة ما سواه .وهو الاسلام العام الذى يقبل الله من الآولين والآخرين دينا سواه.

كما قال تعالى..... (وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الإِسْلاَمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ [1])

وقال تعالى (شَهِدَ اللّهُ أَنَّهُ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ وَالْمَلاَئِكَةُ وَأُوْلُواْ الْعِلْمِ قَآئِمَاً بِالْقِسْطِ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ[2])=(إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللّهِ الإِسْلاَمُ[3])

وهذا الذى ذكرناه مما يبين أن أصل الدين فى الحقيقة هو الآمور الباطنة العلوم الأعمال ، وأن الأعمال و الظاهرة لا تنفع بدونها[4]

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمه‌الله ده‌ڵێت:

هه‌ر به‌م هۆیه‌وه سه‌ری ئیسلام بریتیه له شایه‌تی دان به [لااله الاالله]{وان محمد رسول‌الله} وه‌ئه‌م شایه‌تی دانه داخوازی په‌رستنی‌الله‌تعالی یه، وه واز هێنان له‌په‌رستنی غیری الله، وه‌ئه‌مه ئیسلامی گشتیه که الله‌تعالی نه له یه‌که‌مه‌کان و وه نه‌له کۆتایه‌که‌کان قبوڵ ناکات په‌یڕه‌وی له غه‌یری ئیسلام بکه‌ن.

وه‌ک الله تعالی ده‌فه‌رموێت-هه‌رکه‌سێک جگه‌له ئیسلام بکاته په‌یڕه و پرۆگرامی خۆی ئه‌وا لێ قبوڵ ناکرێت وه‌له قیامه‌تیش دا له خه‌سارەت مه‌ندانه[1].

وه فه‌رمویه‌تی-الله‌تعالی خۆی شایه‌تی داوه که هیچ په‌رستراوێک نیه شایه‌نی په‌رستن بێت به‌حه‌ق ته‌نها الله نه‌بێت .وه مه‌لائیکه‌ته‌کان و زانایانیش ئه‌م شایه‌تیه ئه‌دان که شایه‌تیه‌کی دادپه‌روه‌رانه‌یه هیچ په‌رستراوێک نیه شایه‌نی په‌رستن بێت به‌حق ته‌نها الله تعالی نه‌بێت که زاتێکی زۆر باڵاده‌ست و کاربه‌جێیه[2].

وە فەرمـــویەتی-بەڕاســـتی و بەدڵنیـــایەوە دیـــن و پڕگـــراوم لەلای اللهتعـــالی تەنهـــا ئیسلام ـە[3].

وەئەمەی کەباســمان کــرد ڕونــی دەکــاتەوە کە ئەســڵی دیــن ئەو کــردارە پەنهانیــانەیە لەزانیــاری و لەکــردار. وە کــرداری دەروە بەبــێ کــرداری نــاوەوە [کــرداری نــاخ] بــێ سودە[4].

[1] آل عمران[85]

[2] آل عمران[18]

[3] آل عمران[19]

[4] مجموع الفتاوى [10/15]

وە ئیجمــاعێکی ئەهلــی ســونە لەســەر ئەوەی کە ئەصــلی دیــن تەنهــا بــریتیە لە [لاالە الاالله] وە خۆبەریکردن لەشەریکدانان و دینە باطڵەکان.

ئەویش ابن حزم رحمەالله تعالی گێڕاویەتیەوە کە دەڵێت:

«وقــال ســائر أهــل الإســلام:کل مــن اعتقــد بقلــبه اعتقــادا لا یشــک فــیه، وقــال بالســانه لاالهالاالله، وأن محمــد رســول الله، وأن کــل مــا جــاء به حــق ، وبــریء مــن کــل دین سواه دین محمد ﷺ ، فإنـه مسلم مؤمن، لیس علیه غیر ذلیک[1]»

ابن حزم رحمەالله دەڵێت:

هەمـــوو ئەهلـــی ئیســـلام وتویـــانە کە هەر کەســـێک لەدڵەوە بـــاوڕ بهێنێـــت و گومـــانی نەبێـت و بەزمـانیش بڵێـت [لاالە الاالله محمـد رسـول الله] وە هەمـوو ئەوەی محمـدﷺ پـێ هـاتوە حەقە وەخـۆی بەری بکـات لە هەمـوو دینێـک لەغەیـری دیـن ــی محمـدﷺ ، ئەوا ئەوکەسە موسڵمان و بڕواداره لەوە زیاتر نایەوێت بۆ بوون بە مسوڵمان[1].

[1] [الفصل :4/35]

◆کەواتـــا مەرج نـــیە هەرکـــافرێ بیەوێـــت ببێـــت بە موســـڵمان ئەوا لەگەڵ وتنـــی [لاالەالاالله] بڵێـت تەکفیـری فـلآن و فـلآن دەکەم . نـا نەخێـر تکفیـر بە مەرج نەگیـراوە بۆ موسڵمان بوون.

◆بەڵکو تەکفیرکردن واجبە .

◆کەبویتە موسڵمان بەوتنی [لاالەالاالله]

لەدوای ئەوە واجـبە لەســـەرت کە تەکفیـــری هەمـــوو موشـــریکان و مـــورتەدان بکەیـــت ئەگەر تەکفیریـــان نەکەیـــت بە ئەنقەســـت ئەوا موســـڵمانیەتیەکەت هەڵدەوەشـــێویتەوە کـــافر دەبیت،بەهۆی واز هێنان و ئەنجام نەدانی واجبێک لە واجباتەکانی ئیسلام.

◻بەڵگەکان لەفەرمووده صحیح ـەکان کە تەکفیر واجبێاتی دینە◻

◆ئەســڵی دیــن بــریتییە لە وتنــی [لاالەالاالله ومحمــد رســول‌الله] واتـــا [عیبـــادەتکردن تەنهـا بـۆ الله بەبـێ شـەریکدانان بـۆی] کە هەر کەس بڵێـت [لاالەالاالله محمـد رسـول‌الله] ئەوا ئەسڵی ئیسلامی بەجێ هێناوە لەڕووکەشیدا وە بۆتە موسڵمان.

◆پـاش موسـڵمان بـونی واجـب دەکەوێـتە سـەری وەک نـوێژکردن و بەکافردانـانی کافران، ئەگەر هەریەکێک لەو واجباتە تەرک بکات بەئەنقەست ئەوا کافر دەبێت.

◆ بەڵگەشمان لەسەر ئەوەی تکفیر ئەسڵی دین نیە بەڵکو ئەسڵی دین بریتیە لە لاالەالاالله.

◻ بەڵگەی یەکەم ◻

◆ پێغەمبەر ﷺ بە معاذ ی فەموو:

◉ **«فقال: يا مُعاذُ، فقُلْتُ: لَبَّيكَ يا رسولَ اللهِ، قال: أتَدري ما حَقُّ اللهِ على العِبادِ؟ قال: قُلْتُ: اللهُ ورسولُه أعلمُ، قال: فإنَّ حَقَّ اللهِ على العِبادِ أنْ يَعبُدوه ولا يُشرِكوا به شيئًا، فهل تَدري ما حَقُّ العِبادِ على اللهِ إذا فَعَلوا ذلك؟ قال: قُلْتُ: اللهُ ورسولُه أعلمُ، قال: فإنَّ حَقَّ العِبادِ على اللهِ إذا فَعَلوا ذلك ألَّا يُعذِّبَهم.»**

● پێغەمبەر ﷺ فەرمووی ئەی معاذ:

ئەزانی مافی الله بەسەر بەندەکانیەوە چیە؟ معاذ یش فەرمووی:اللهتعالی و پێغەمبەرەکەی دەزانن

پێغەمبەر یش ﷺ فەرموی مافی اللهتعالی بەسەر بەندەکانیەوە ئەوەیە کە«أن تعبد الله ولا يشرك به شيئا»واتا ‹اللهتعالی بپەرستن و شەریکی بۆ دا نەنێن›

پاشان پێغەمبەر ﷺ فەرمووی ئەی معاذ ئەزانی مافی بەندەکان چیە ئەگەر اللهتعالی یان پەرست و شەریکیان بۆ دانەنا.؟ معاذ یش فەرمووی اللهتعالی و پێغەمبەرەکەی دەزانن، پێغەمبەر یش ﷺ فەرموی مافی بەندەکان لەلای اللهتعالی ئەوەیە کە ئەگەر وایان کرد اللهتعالی سزایان نەدا.

📚 [البخاري (2856)، ومسلم (30)، والترمذي (2643)]

◆ کەوتا هەر کەسێک اللهتعالی بپەرستێت و شەریکی بۆ بڕیار نەدات ئەوا تحقیقی ئەسڵی دینی کردوە و موسڵمانە.

◆بەڵام دیـــنەکەی هەڵدەوەشـــێتەوە بە نەکردنـــی هەنـــدێک لە واجباتەکـــان لەوانـــیش وەک تەکفیـر نەکردنـی کـافر بەئەنقەسـت یـان تەرک کردنـی نـوێژە فەرزەکـان، ئەوا پـێ کافر دەبێت وەناوی مورتد ـی لێ دەنرێت.

بەڵگەی دووەم

پێغەمبەرﷺ لە بازاڕی ذی المجاز لە مەکە ــدا دەی فەرموو:

«يا أيها الناس قولوا لا إله إلا الله تفلحوا»،

واتــا :‹ئەی خەڵکیــنە بڵێن،هــیچ پەرســتراوێک نــیە شــایەنی پەرســتن بێــت بەحەق تەنها اللهتعالى نەبێت، سەرفراز دەبن›.

[صحيح البخاري وغيرهم]

◆وائەمەش بەڵگەیکـــی ڕون و ئاشـــکرایە کە ئەســـڵی دیـــن بـــریتیە لە [لاالهالاالله] نەوەک تەکفیـر چـونکە گەر تەکفیـر ئەسـڵی دیـن بـوایە چـۆن بەبـێ تەکفیـر سـەر فـراز دەبوون

◆وەئایا پێغەرمبەرﷺ ئەسڵی دینی شاردۆتەوە ؟ ناحاشا وکلا.

◆بەڵام تەکفیر واجبێکی شەرعیە وەک نوێژ و ڕۆژو ،وە واجباتەکانی تر.

تەکفیری مشریکان ئەسڵی دین نیە بەڵکو واجبی دینە

🔷ڕیوایەتکراوە کە کابرایکی ئەعرابی [دەشتەکەی] هات بۆلای پێغەمبەرﷺ پێ وت ئەی رسول‌الله ﷺ کرداریکم پێ بلێ ئەگەر کردم بچمە بەهەشتەوە، پێغەمبەر یش ﷺ پێ فەرموو

«تعبد الله ولاتشرك بە شیئا، وتقیم الصلاة المكتوبة، تؤذی الزكاة المفروضة، وتصوم رمضان».

🔴الله بپەرستە و هیچ هاوبەشێکی بۆ دامەنێ ، وەنوێژە فەرزەکانت بکە، وە زەکاتی فەرزکاور لەسەرت بدە، وە مانگی ڕەمەزان بەڕۆژوبە.

کابرای دەشتەکی وتی .والذی نفس بیده، لا أزید علی هذا. واتا سوێند بەوەی گیانی منی بەدەستە لەوە زیاتر ناکەم. جاکاتێک ڕۆشت.

پێغەمبەر ﷺ فەرمووی

«من سره ان ینظر الی رجل من اهل الجنة ، فلینظر الی هذا»

🔴واتا:هەر کەسێک حەزئەکات سەیری پیاوێکی ئەهلی بەهەشت بکات ئەوا باسەیری ئەو پیاوە بکات[واتا پیاوە دەشتەکییەکە]

📚[صحیح مسلم فی :الإیمان /صحیح البخاري فی :الزكاة]

🔷سەیرکە کەسێکی ئەعرابی [دەشتەکی] جاهل لەدین تێنەگەشتوو هات داوای کارێکی کرد کە پێ بچێتە بەهەشتەوە.

🔶پێغەمبەرﷺ ئەسڵی ئیسلامی پێ وت کە بەتاک پەرستنی الله تعالی یە بەبێ شەریک و هاوبەش دانان بۆی ، پاشان فێری واجباتەکانی کرد، جا ئەگەر تەکفیر ئەسڵی دین بوایە ئەوا دەبوو ئەم کابرایە بچێتە دۆزەخەوە نەک بەهەشت چونکە پێغەمبەرﷺ فێری ئەسڵی دینی نەکردوە.!!! جا کەسێکیش جاهل نەزان بێت بە ئەسڵی دین کافرە، باشە پێغەمبەرﷺ کەفێری نەکات ئەو کابرایە چۆن بزانێت تەکفیر ئەسڵی دینە؟

◆ کەواتا تەنها ئەم فەرموودەیە بەسە کە بکرێتە بەڵگە بۆ ئەوەی کە تەکفیر ئەسڵی دین نیە، بەڵکو واجبێکە لە واجباتەکان وەک نوێژ و ڕۆژو و زەکات، ئەسڵی دین بریتیە لە شەریک و هاو بەش دانەنان بۆ الله تعالی لە عیبادەتەکاندا.

◆ لە ابن سیرین ـەوە بە سەندێکی صحیح هاتوە:

کە وتویەتی هەواڵم پێداروە کە ابو بکر ـ ی صدیق و عمر ابن خطاب

«کان یعلمان الناس الإسلام؛ تعبد الله ولا تشرک به شیئا، وتقیم الصلاة التی افرض الله لمواقیتها»

● خەڵکیان فێری ئیسلام کردوە کە بەتەنها الله تعالی بپەرستن و شەریک و هاوبەشی بۆ دانەنێن ، وەنوێژە فەرزەکان بکەن لە کاتی خۆی.

[فتح الباری]

◆ جائەگەر تەکفیر وەک بەتاک پەرستی اللهتعالی لە عیبادەتەکان ئەسڵی دین بوایە ئەوە محاڵە ئەو دوو خەلیفەیە ئەسڵی دین فێری خەڵکی نەکەن.

■ بەڵگە لەفەرموودەکان کە تەکفیری موشریکان لە واجباتە ■

◆ لە ابی سعید الخدری الله تعالی لێ ڕازیبێت . کەوەفدی عبدالقیس هات بۆلای پێغەمبەر ﷺ وتیان ئەی پێغەمبەر ﷺ فەرمانمان پێ بکە بە شتێ کە ئێمەش بەو فەرمانەی تۆ فەرمان بکەین بە خەڵکانی دوای خۆمان، وەبەو فەرمانەی دەیکەی پێمان پێی بچینە بەهەشتەوە ئەگەر کارمان پێی کرد.

پێغەمبەر ﷺ فەرمووی:

◎« آمُرُكُمْ بأَرْبَعٍ، وأَنْهَاكُمْ عن أرْبَعٍ: الإيمَانِ باللَّهِ شَهَادَةِ أنْ لا إلَهَ إلَّا اللَّهُ، وإقَامِ الصَّلَاةِ، وإيتَاءِ الزَّكَاةِ، وأَنْ تُؤَدُّوا إلى اللَّهِ خُمُسَ ما غَنِمْتُمْ، وأَنْهَاكُمْ عَنِ الدُّبَّاءِ، والحَنْتَمِ والنَّقِيرِ، والمُزَفَّتِ»

🔴فەرمانتان پێ دەکەم بەچوار شت و نەهیتان لێدەکەم لە چوارش:

❶←باوڕ بهێنن بەاللە تعالی شایەتی بدەن کە هیچ پەرستراوێک نیە شایەنی پەرستن بێت بەحەق تەنها اللە تعالی نەبێت.

❷←وە نوێژە بکەن.

❸←وە زەکات بدەن.

❹←وە پێنج یەک بدەن لە غەنیمەت ماڵی بەدەست هاتو لەشەڕدا.

وەقەدەغەتان دەکەم ڕێگاتان پێ نادەم بەوەی کە :

❶←سرکەی ناو کولەکەی وشککراوە بخۆنەوە.

❷←وە لە گڵێنەیکدا مەخۆنەوە کەلە قەدی دار خورما هەڵکۆڵدرابێ و سرکەی تێدا سازدرابێ.

❸←وە لە گۆزەی سەوز دا مەخۆنەوە کە [هۆشبەریان] ئارەقیان تێدا هەڵگرتووە.

❹←وە لە گڵێنەی قیر دار [کە ڕوپۆش کراوە بەقیر]دا مەخۆنەوە.

هەموو ئەوانە لە بەرکەن و بەوانەی دوای خۆشتانی بگەیەنن..

📚[صحيح البخاری :3510]

🔷تەماشاکەن رسول‌الله ﷺ ئەوخەڵکەی فێری چی کرد.

◆ئەسڵی دین کە بە تاک پەرستنی الله تعالی یە پاشان واجبات پاشان نەهی کراوەکان.

◆جائەگەر تەکفیر ئەسڵی دین بێت محاڵە پێغەمبەرﷺ باسی ئەسڵی دین نەکات و بچێت باسی واجباتیان بۆ بکات .

◆کەواتا ئەسڵی دین تەنها بەتاک پەرستنی اللهتعالی یە.

◆ئەگەر تەکفیر ئەسڵی دین بوایە ئەوا دوای باسکردنی بەتاک پەرستنی الله تعالی ، ئەوا دەی فەرموو تەکفیر پاشان نوێژ پاشان زەکات پاشان ڕۆژو....

◆کەواتا تەکفیر واجبی دینە نەک ئەسڵی دین بێت.

◆لە ڕیوایەتێک هاتوە

«عن معاذٍ قَالَ: بعَثني رسولُ اللَّهِ ﷺ إلى اليَمن فقَالَ: إنَّكَ تأْتي قَوْمًا منْ أَهْلِ الكِتَابِ، فَادْعُهُمْ إلى شَهَادةِ أَنْ لا إِلهَ إلاَّ اللَّه، وأَنِّي رسولُ اللَّه، فَإِنْ أَطَاعُوا لِذلكَ، فَأَعْلِمهُم أَنَّ اللَّهَ تَعالى افْتَرَض علَيْهِمْ خمْسَ صَلواتٍ في كلِّ يَوْمٍ ولَيْلَةٍ، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذلكَ، فأَعْلِمهُم أَنَّ اللَّه افْتَرَض علَيْهِمْ صَدقة تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيائِهم فَتُردُّ علَى فُقَرائِهم، فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوا لِذلكَ، فَإِيَّاكَ وكَرائِمِ أَمْوالِهم وَاتَّقِ دَعْوةَ المظْلُومِ، فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَها وبيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ»

پێغەمبەرﷺ معاذی نارد بۆ یەمەن بۆ ئەوەی کە بانگەوازی ئەهلی کتاب بکات، پێغەمبەرﷺ پێ فەرموو ئەی معاذ تۆ دەچیت بۆ لای گەلێک کە ئەهلی کتابن بایەکەم شت کە بانگەوازیان ئەکەی بۆ ئەوەبێت کە شایەتی بدەن «هیچ پەرستراوێک نیە شایەنی پەرستن بێت بەحەق . تەنها اللهتعالی نەبێت وە محمدیش نێردراوی اللهتعالی یە» جائەگەر گوێڕایەڵیان کردیت ،ئەوا پێیان بڵێ کە اللهتعالی فەرزی کردۆتە سەریان کە پێنج فەرزی نوێژ لە شەو و ڕۆژێکدا بکەن ،جا ئەگەر گوێڕایەڵیان کردیت ، ئەوا پێیان بڵێ کە اللهتعالی زەکات دانی لەسەریان فەرزکردوە لە دەوڵەمەندەکانیان دەبردرێت [وەردەگیرێت] و دەدرێت بە هەژارەکانیان ، جائەگەر گوێڕایەڵیان کردیت ئاگادار بە واز لە پارەکانیان مەهێنن.

وە بترسن لە دوعای ستەم لێ کراو چونکە هیچ پەردەیک نیە لە نێوان ئەو ستەم لێکراوە و اللهتعالی.

[متفق علیه 1077/4]

◆سەیرکەن ئەگەر تەکفیر ئەسڵی دین بوایە چۆن پێغەمبەرﷺ فەرمانی کرد کە زەکات بدەن،کەچی تەکفیر کە ئەسڵی دینە پێیانی بە معاذ ـی نەوت کە فێریان بکات؟

◆جا ئەگەر تەکفیر ئەسڵی دین بێت چۆن ئەوانە بەشەهادە و نوێژ کردن و زەکات دان دەبن بە موسڵمان لە کاتێک دا جاهلن [نەزانن] بە ئەسڵی دین!

◆جا کەوابوو ئەوان بەوندە بونە موسڵمان کەپێغەمبەرﷺ رونی کردەوە. پاشان دوای موسڵمان بونەکەیان بەوتنی شەهادە و واجبی نوێژ و تەکفیرکردن واجب ئەبێت لەسەریان کە ئەگەر تەرکی بکەن بە ئەنقەست ، ئەوا ئەوکات کافر دەبن.

◆ئەم فەرموودەیش ئەوە دەسەلمێنێت کە تەکفیر لە واجاتی دینە نەک لە ئەسڵی دین.

وتەی زانایان لەسەرئەوەیٚ کە تەکفیر لە واجباتی دینە

◆ئەگەر تەکفیر ئەسڵی دین بوایە ئەوا هیچ عوزرێکی تێدا وەرنە دەگیرا، بەڵکو ڕاستەوخۆ ئەوەی تەکفیری کافرێک نەکات کافر دەبوو.

◆بەڵام چونکە تەکفیر لەواجباتی دینە زانایان ڕونیان کردۆتەوە کە ئەوکەسەی کافرێک کافر نەکات بەهۆی شوبهە یان جەهلەوە بێت ئەوا کافر نابێت تا بۆی ڕۆن

دەکــرێتەوە و شــوبهەکانی لادەدرێــت ئەوکــاتە ئەگەر لە دوای ئەوەش[کە هــیچ شــوبهە و عوزرێکی نەما] ئەگەر تەکفیری نەکرد ئەوکات کافر دەبێت.

⚫تەفسیلی زانایانی ئەهلی سوننە لەبارەی قاعیدەی «من لم یکفر الکافر»

🔷قەولی❶ الإمام عبدالرحمن ابی حاتم فەرمویەتی:

«ومـن زعـم أن القـرآن مخلـوق فهـو كـافر بـالله العظيم كفـراً ينقل مـن الملـة، مـن شـك فی كفره «ممن يفهم» فهو كافر»

🔴واتــا: هەرکەســێک پــێ وابێــت کە قورئــان مەخلــوقە [دروســتکراوە] ئەوا ئەو کەســە کـــــافرە بە الله گەورە و مەزن، {کــــافرە بە کوفرێـــــک}کە لە میلەتــــی ئیســـــلام دەری دەکـــــات، وە ئەوکەسەشـــــی گومــــانی هەبێـــت لە کـــوفرەکەی«وەلەو کەســـــانەبێت کە تێــدەگات لەو باســـە مەبەســـت لەوەیە کە تێبگــات کە ئەوکەســـەی بڵێــت قورئــان مخلــوقە کافرە» ئەوا کافرە.

📚[أصول السنة وأعتقاد الدين ص/2]

🔶ســـەیرکەن تێگەیشـــتنی لە کـــوفرەکەی بەمەرج دانـــاوە . واتـــا گەر تێنەگەیشـــتبێت لە کـــوفرەکەی ئەوا کـــافر نـــیە تـــا بـــۆی ڕون دەکـــرێتەوە. گەر لە دوای ڕونکـــردنەوە . بەئەنقەست تەکفیری نەکرد ئەوا کافر دەبێت.

🔷جـــائەگەر تەکفیــر ئەســڵی دیــن بــوایە دەبــوو گەر تــێش نەگــات هەر کــافر بێــت، هەروەک چــۆن ئەوکەســـەی قەبــر دەپەرســـتێت کـــافرە ئەگەرچــی جــاهلیش بێــت جــونکە جەهــل لە ئەســڵی دیــن نــابێتە عــوزر [بیــانو] بەڵام چــونکە تەکفیــر لە ئەســڵی دیــن نــیە تێگەیشتن کراوەتە مەرج بۆ تەکفیر کردنی.

◈ قەولـی❷ ابـن القـيم رحـمەالله هەمـان وتەی بەم لەفـزە [واتـا بەم جـورە] گێـراوەتیەوە و فەرموويەتی:

◎ **«من شك فی كفرة ممن يفهم ولايجهله فهو كافر»**

🔴 واتـا:ئەوەی گومـانی هەبێـت لە کـوفرەکەی لەوانەی کەتێـدەگات و نەزان نـيە ئەوا ئەوکەسە کافرە.

💎 ئەو وتەی ابـن ابـی حـاتم کە نەقلـی کـردووە اجمـاعی [3000]زانـای اهـل سـونەی لەسەر کردوە کە دروست نيە.

◈ قەولی❸ الإمام ابو حەتم الرازی فەرمويەتی:

◎ **«مـن زعـم أنه مخلـوق مجعول فهـو كـافر كفـرا ينتقل به عـن الملـة، ومـن شـك فـی كفـره «ممـن يفهـم» ولا يجهـل فهـو كـافر، ومـن كـان جهـلاً علـم فـإن أذعـن بـالحق بتكفره وإلا ألزم الكفر»**

🔴 واتـا:هەر کەس وابزانيـت قورئـان مخلـوقە ئەوا کـافرە، کـوفری دەرخەر لە ئيسـلام، وە ئەوەشـی گومـانی هەبێـت لە کـوفرەکەی [لەوەنە بێـت کەتێـدەگات لەو باسـە] و نەزان نەبێـت ئەوا کـافرە، وەئەگەر نەزانبێـت فێردەکرێـت ،ئەگەر ملـکەچ نەبـوو بـۆ تەکفير کردنی [ئەوانەی دەڵێن قورئان مخلوقە] ئەوکات ئەويش کافر دەبێت.

📚 [طبقات الحنابلة 1/286]

◆ کەواتـا قاعيـدە ـــی «مـن لـم يکفـر الکـافر» بەرەهـای نـيە ئەو وتـانەی سـەلەف کە بەرەهـای هـاتوون بەم وتـانەی سـەلەف سـنوور دار دەکـرێن کەوا کەسـێک مـورتەدی تەکفيـر نەکـات ئەگەر جاهـل [نەزان] بێـت يـان شـوبهەی [گومان]ـــی هەبێـت ، ئەوکـات فێـر دەکرێـت ئەگەر هەر تەکفيـری نەکـات ئەوکـاتە کـافر دەبێـت، ئەمەش ئەو ڕاسـتەيە دەر دەخـات کە تەکفيـر لە واجبـاتی ديـنە بـۆيە عـوزر هەيە تێيـدا، ئەگەر لەئەسـڵی ديـن بوايە ئەوا هيچ عوزرێکی تێدا نە ئەبوو.

قەولی❹ ابو شیخ الأصبهانی فەرموویەتی:

«من شک فی کفر من قال:القرآن مخلوق بعد علمه، وبعد أن اسمع من العلماء المرضيين ذالك،فهو مثله»

هەرکەس گومانی هەبێت لە کوفری ئەوەی [ئەوکەسەی]کەدەڵێت: قورئان مخلوقە ئەوا کافرە وەک ئەو، [واتا وەک ئەوکەسەی کەدەڵێت قورئان مخلوقە] لەپاش ئەوەی کە وتەی زانایانی بیستبێت لەسەر کوفری ئەوانەی کە دەڵێت قورئان مخلوقە.

[الحجة فی بيان المحجة 1/240]

سەیرکەن شیخ رحمەالله تەکفیری ئەو کەسەی کرد کە تەکفیری جەهمیەکان لەپاش بیستنی وتەی زانایانی ئەهلی سوننە [رحمهم‌الله] لەسەر کافریەتی جەهیمیەکان، واتا گەر تەکفیریان نەکات پیش ئەوەی وتەی زانایانی بیستبێت ئەوا کافر نیە.

کەواتا تەکفیر ئەسڵی دین نیە تابەعقڵ بزانرێت بەڵکو بە دلیل و اجماعی زانیان دەکرێت بۆیە کەسی جاهل [نەزان] لە تەکفیر عوزری بۆ هەیە.

وەڵامێکی توند بۆ غولاتەکان

قەولی❺امام احمد بن منيع البغوی فەرمویەتی

«من زعم أنه مخلوق فهو جهمی، ومن وقف فيه فإن كان ممن لايعقل مثل الباقلين والنساء الصبيان سكت عنه وعلم وإن كان ممن يفهم فهو مثل الجهمية»

🔴واتا:هەرکەسێک وابزانێت قورئان مخلوقە ئەوا ئەوکەسە جەهمیە [کافرە] وە ئەوکەسەشی لەسەری دەوەستێت [واتا لەتەکفیرکردنی دەوەستێت] ئەگەر لەوانە بێت کە تێناگات وەک بەقاڵەکان و ئافرەتان و منداڵان ئەوا بێدەنگ دەبیت لەسەریان و فێر ئەکرێن، وەئەگەر لەوانە بێت کەتێدەگات ئەوا ئەویش هەروەک جەهمیەکانە [واتاکافرە]

📚[الحجة فی بیان المحبة 1/424]

🔷سەیرکەن شێخ رحمەالله جیاوازی کرد لە نێوان کەسی جاهل [نەزان] و زانا.

🔶جارەنگە کەسێک بڵێت ئەو وتانە تەنها بۆ کەسێکە کەتەفیری جەهمیەکان ناکات بەڵام ئێمە دەڵێن هەرکەس تەکفیری مشریکان نەکات کافرە.

⚫لەوڵامی ئەو قسەیە دەڵێن جەهمیەکان پێیان دەوترێت معطلە زانایانیش فەرموویانە معطل خراپ ترە لە کەسی موشریک چونکە کەسی موشریک پەرستراوێکی تر دەپەرستێت لە غەیری اللەتعالی ، وە بەو کارەی اللەتعالی پەک ناخات، بەڵام کەسی معطل ئەسڵەن خوایەتی اللەتعالی بەک دەخات، بۆیە زانایان فەرمویانە کوفری تعطیل [پەککستن] گەورە ترە لە کوفری موشریک. [واتا ئەو پەکخستن ـە کوفرێکی توند ترە لە کوفرێک کە بەهۆی شیرکەوە دروست بوبێت]

⚪«والمعطل، شر من الشرک»

🔴پەککستن: خراپترە لە هاوبەشب دانان

📚[الدرر السنیة 1/113]

🔶بڕوانە ئەم سەرچاوانە

[مجموع الفتاوى13/164] [مدارج السالكين 3/347][شرح ابن ابراهيم على الواسطية]

جاهەرکەسێک بڵێت ئەوکەسەی تەکفیری قەبر پەرستێک نەکات ئەوا ڕاستەوخۆ کافرە و هیچ عوزرێکی سۆنیە چونکە تەکفیر ئەسڵی دینە،ئەوا پێویستە سەرەتا تەکفیری سەلەف و ئیمان احمد [رحمهم‌الله] بکات.

چونکە امام حمد رحمه‌الله فەرمویەتی:

«كان لا اكفر هم حتى قرآت ايات من القرآن»

واتا:من سەرەتا تەکفیری جەهمیەکانم نەدەکرد تاچەند ئایەتێکم خوێندەوە لە قورئان.

[طبقات الحنابلة 2/553]

کەواتا امام احمد رحمه‌الله ئاگای لە؟کوفرەکەیان هەبوو بەڵام نەیدەزانی بەو قسانە کافر دەبن ،بۆیە سەرەتا تەکفیریانی نەکرد تابەڵگەکانی لەسەر تەکفیرکردنیان خوێندەوە.

جائەگەر تەکفیر ئەسڵی دین بێت، دەبێت بڵێین امام احمد رحمه‌الله کافر بوە چونکە ئەوکاتە تەکفیری جەهمیەکانی نەکردوە ، وە تەکفیریش ئەسڵی دینە و عوزری تێدا نیە.

جاکە تەکفیری ئەوکاتی امام احمد نەکەن کەواتا خۆشتان دەزانن تەکفیر لە ئەسڵی دین نیە ،بەڵکو لەواجباتەکانە،هەندێک کات عوزر تەئویلی تێیدا هەیە.

بگرە لەوەش زیاتر قاعیدەی من لم يكفر الكافر امام احمد رحمه‌الله دوو وتەی هەیە لەسەری.

◆لەوتەیەکیدا دەڵێت ئەوەی بڵێت قورئان مخلوقە کافرە وەئەوەشی تەکفیری نەکات کافر نیە.

◆ئەم وتەیە زانایانی وەک المزوذی و یعقوب بن بختان و أبو طالب گێڕاویانەتەوە.

◆لەریوایەتی ابی طالب گێڕاویەتەوە لە امام احمد رحمەالله فەرموویەتی:

«من قال القرآن مخلوق فهو كافر ومن قال لايكفر من قال القرآن مخلوق فلا يكفره»

واتا:هەرکەسێک بڵێت قورئان مەخلوقە ئەوە کافرە ، وەئەوەشی بڵێت هەر کەسێک بڵێت قورئان مەخلوقە کافر نیە، ئەوا ئەوکەسە تەکفیر ناکرێت.

بڕوانە [طبقات الحنابلة 1/342 -1/173]

◆وە وتەی دوەمی امام احمد رحمەالله ئەوەیە دەڵێت ئەوەی تەکفیری ئەوکەسە نەکات کە دەڵێت قورئان مەخلوقە ئەویش کافرە!

◆زانایانی حەنبەلی وتویانە کۆتا وتەی امام احمد رحمەالله ئەوەبوە کەتەکفیری ئەوکەسەی نەکردووە کە تەکفیری جەهمیەکان ناکات.

◆لەو زانایانەش کە وتویانە ئەوە کۆتا وتەی امام احمد بوە رحمەالله. ئەمانەن (ابی عبدالله بن حامد و شيخ الإسلام ابن تيميه رحمهمالله)

الإمام ابو عبدالله بن حامد الحنبلی [کەلە ساڵی 402وەفاتی کردووە] فەرمویەتی

«من لم یکفر من کفرناه فسق و هجر. وفی کفره وجهان»

واتا:هەرکەسێک ئەوکەسە تەکفیر نەکات کە ئێمە تەکفیری ئەکەین،ئەوا ئەوکەسە فاسقە و هەجری ئەکەین، وە لە تەکفیر کردنی دوو ڕیوایەت هەیە.

[الإنصاف 10/21]

شیخ الإسلام ابن تیمیة رحمەالله:فەرموویەتی :

«وعنه فی تەکفیر من لایکفر روایتان أصحهما لا یکفر»

واتا:لە امام احمد وە رحمەالله لەبارەی تەکفیر نەکردنی ئەوکەسەی تەکفیر ناکات دوو وتە هەیە، ڕاستیەکەی ئەوەیە کە امام احمد رحمەالله تەکفیری ئەو کەسەناکات کە تەکفیر ــی [جەهمیەکان] ناکات.

[مجموع الفتاوی 12/486]

ئەوانەی دەڵێن تەکفیر مورتەدان لە مشریکین و جەهمیەکان ئەسڵی دینە ئەوا پێویستە لەسەریان کە تەکفیری «امام احمد ابو حامد و شیخ الإسلام ابن تیمیە رحمهمالله» بکەن چونکە چونکە ئەسڵی دین عوزری تێدانیە.

زانایانی نەجدی لە شیکردنەوەی قاعیدەی من لم یکفر الکافر

الإمام محمد بن عبدالوهاب رحمەالله:فەرموویەتی:

◎ **«إلى إخواني ... ماذكرتم من قول الشيخ كل من جحد كذا وكذا وقامت عليه الحجة وأنكم شاكون في هؤلاء الطواغيت وأتباعهم هل قامت عليهم الحجة فهذا من العجب كيف تشكون في هذا وقد أوضحته لكم مرارا»**

🔴واتا: بۆ برایانم ئەوەی باستان كردوە لەوتەی شێخ كەهەر كەسێ ئەوە و ئەوە جحد بكات و ئیقامە حجە كرابێت بەڵام ئێوە گومانتان هەیە لە ئەو طاغوتانە و شوێنكەوتوانیان ئایا ئیقامە حوجە كراون یان نا،ئەمەش زۆر سەیرە چۆن گومانتان لەمەدا هەیە كە چەندین جار بۆتانم ڕونكردۆتەوە.

📚[فتاوى الأئمة النجدية 70/3]

🔶جا دیقەت بدەن شیخ رحمەالله تەكفیری ئەو قوتابیانەی نەكرد كە گومانیان بۆ دروست بوو لە كوفری طاغوتان بەبیانوی [عوزر] ئەوەی كە ئیقامە حوجە كراون یان نەكراوان.

🔷الشيخ سليمان بن عبدالله رحمەالله دەفەرموێت:

◎ **«وأما قول السائل فإن كان مايقدر من نفسه أن يتلفظ بكفر هم وسبهم ما حكمه؟ فالجواب:لا يخلو ذلك عن أن يكون شاكا في كفرهم أو جاهلاً به أو يقر بأنهم كفرة هم أوشباههم ولكن لايقدر على مواجهتهم وتكفيرهم ، فإن كان شاكا في كفرهم أو جاهلا بكفر هم بينت له الأدلة من الكتاب والسنة على كفرهم فإن شك بعد ذلك أو تردد فإنه كافر بإجماع العلماء».**

🔴واتا:بەڵام وتەی پرسیار كەر كەدەڵێت ئەگەر مرۆڤ لەتوانایدا نەبێت تەكفیركردنی موشریكان بە زمان دەربڕێت حوكمی چیە؟

شێخ لەوڵام دا دەڵێت: لە وڵامدا دەڵێین ئەم حاڵەتە لەدوو حاڵەت بەدەرنیە یان ئەواتا بە گومانە لە كوفرەكانیان یان نەزانە بەو كوفرانەی ئەوان،یانیش دەزانێ ئەوانە و هاوشێوەكانیان كافرن بەڵام ناتوانێت ڕوو بەڕوو پێیان بڵێت،

جـائەگەر نەزان بـوو بەکوفرەکانیـان یـان بە گومـانە بـوو ئەوا بـۆی ڕوون دەکـرێتەوە لە کتـاب و سـوننەت لەسـەر کـوفری ئەوانە، جـائەگەر لە دوای ئەوەش گومـانی هەبـوو یان دوو دڵ بوو لە تەکفیر کردنیان، ئەوکاتە کافرە بەیەک دەنگی زانایان.

[فتاوى الأئمة النجدية ٧٣/٣]

◆گەر ورد بیـبەوە دابینیـت شـیخ رحـمەالله دەڵێـت ئەگەر نەزان بـوو بەکوفرەکانیـان یان گومانی هەبوو ئەوا بۆی ڕون دەکرێتەوە لە کتاب و سونەت.

◆جـا سـەیرکەن شـیخ رحـمەالله تەکفیـری نەکـرد لە کاتێـک دا کەسـەکە گەر نەزان بێـت بە کوفرەکانیـان یـان گومـانی هەبێـت لە کوفرەکانیـان ، جـائەگەر تەکفیـر ئەسـڵیدین بێـت چـۆن عـوزر و گومـان تێـدا قبـوڵە لەکاتێـک دا ئەسڵی دیـن هـیچ بیانوویـک [عـوزر] لە خۆی ناگرێت.

◆الشيخ محمد بن عبداللطيف قال :

«مـن خصـص بعـض الواضـع بيعـادة أو اعتقـد أن مـن وقـف عنـدها سـقط عـنه الحج فإن كفر لايستريب فيه شم رائحة الإيمان ومن شك فى كفره فلا بد من إقامة الحجة عليه بيان أن هذا كفر وشرك ، فإن أقيمت الحجة عليه وأصر فلا شك فى كفره»

شیخ محمد بن عبداللطیف فەرمویەتی:

وهەرکەسـێک هەنـدێ جێگاتـایبەت بکـات بەپەرسـتنەوە یـان بـاوەڕی وابێـت هەرکەسـێک لەو شـوێنە ڕابوەسـتێت ئەوا حەجـی لەسـەر لا ئەچێـت ئەوا ئەوکەسـە کـافر وە هەر کەسـێک بـۆنی ئیمـانی کردبێـت گومـانی لە کـوفری ئەوکەسـە نـیە ، وە ئەوەشـی گومـانی هەبێـت لەکـوفرەکەی ئەوا پێویسـتە بەڵگەکـانی بـۆ بـاس بکرێـت، جـائەگەر بەڵگەکـانی لەسـەر جێگیرکـران و هەر سـووربێت لەسـەر تەکفیـر نەکردنیـان ئەوا گومان لە کوفری ئەو کەسەدا نیە.

[الدرر السنية : 10 / 443]

شـيخ رحـمـه الله ڕاسـتەوخۆ تەکفیـری نەکـرد بەڵکـو فەرمـووی دەبێـت بـۆی ڕون بکرێتەوە گەر لە دوای ڕونکردنەوە تەکفیری نەکرد ئەوکات تەکفیر کافر دەبێت.

شێخ سلیمان بن سحمان رحمەالله فەرمویەتی:

«لـو قـدر أن أحـداً مـن العلمـاء توقـف عـن القـول بكفـر أحـد مـن هـؤلاء الجهـال المقليـد للجهميـة أو الجهـال المقليـد لعبـاد القبـور أمكـن أن نعتـذر عنـه بأنـه مخطـئ معـذور ولا نقـول بكفـره لعـدم عصـمته مـن الخطـأ، والإجمـاع فـی ذلـك قطعـي، ولا بـدع أن يغلظ فقد غلط من هو خير منه»

واتـا: پاشـان گریمـان یەکـێ لە زانایـان بوەسـتێت لە تەکفیـر کردنـی یەکێـک لەو جـاهیلە مقلـدە جەهمیـانە یـان بوەسـتێ لە تەکفیـری جـاهلە مقلیـدەکانی گـۆڕ پەرسـت، ئەوا دەتوانرێـت عـوزری بـۆ ئەو زانـایە بهێنـدرێتەوە بەوەی کە ئەو زانـایە هەڵەی کـردوە کەتەکفیـری کەسـی جـاهلی نەکـردووە بەڵام نـاڵێین زانـاکە کـافرە ،بەهـۆی ئەوەی کەس نـیە پارێزراوبێـت لە هەڵەکـردن، وە اجمـاع ـیش لەم شـتەدا بـڕاوەیە ،کەسی لەو باشتر هەڵەی کردوە.

[کشف الأوهام الالتظاس:ص:28]

حوکمی ئەو کەسەی عوزردەهێنێتەوە بۆ موشریکان

● شێخ ابی بلال الحربی فەرموویەتی: بابەتی حوكمی ئەوكەسەی عوزر [بیانو] دەهێنێتەوە بۆ موشریكان بۆتە جێی مشتو مڕێكی گەورە لەناو موسڵمانان بەڵكو هەندێك كەس كردویەتی بە خاڵی جیاوزی ناوان موسڵمان و كافر، كەسی پێچەوانەكاری خۆی تەكفیر كردوە [واتا ئەوكەسەی تەكفیر كردووە كە عوزر بۆ مشریكان دەهێنێتەوە]، وەكاتێ اللهتعالی نیعمەتی جیهادی پێبەخشیم هیدایەتی دام بۆ وتەی حەق لەم بابەتەدا وەخۆم بەری ئەكەم لەهەر وتەیكی تری پێشوترم لەسەر ئەم بابەتە.

● ابن القیم رحمەالله فەرموویەتی : بۆئەهلی جیهاد لەم بابەتەدا هیدایەت وبەرخاو ڕونیەك هەیە كەبۆ غەیری موجاهیدان نیە شتی وانیە، هەر بۆیە ئەوزاعی و ابن مبارك ئەیان فەرموو ئەگەر خەڵكی ڕایان جیاواز بوو لەشتێكدا ئەوا باسەیری تێكۆشانی سەنگەرەكان بكەن چونكە اللهتعالی فەرموویەتی:

◎ **«وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا»**

● واتا: ئەوانەی لە پێناو ئێمەدا دەجەنگن و جیهاد دەكەن ڕێنمایان دەكەین بۆ ڕێگای حەق.

📚 [مدارج السالكین 506/1]

📚 [العنكبوت-69]

● شێخ ابی بلال الحربی دەڵێت:زانایانی بانگەوازی نەجد ی لەسەر عوزر هێنانەوە دوو وتەیان هەیە.

قەولی❶تەكفیركردنی كەسی عوزر هێنەرەوە [واتا ئەوكەسەی عوزر دەهێنێتەوە بۆ كەسێك كە كەوتۆتە نا شیرك یان كوفر] بەڕاستەو خۆی تەكفیری دەكەن بەبێ ڕون كردنەوە بۆی [واتا تەكفیری ئەو كەسە دەكەن كە عوزر بۆ ئەوكەسە دەهێنێتەوە كە كەوتۆتە ناو شیرك یان كوفر]

قەولــی❷ئەوکەســە تەکفیــر دەکەن کە عــوزر دە هێنێــتەوە بــۆ کەسـێک کە کەوتــۆتە نــاو کــوفر یــان شــیرک بەڵام لەدوای ئەوەی هــیچ شــوبهە و گومــان و جەهلێکــی نەمێنێــت واتــا لەدوای ڕونکــردنەوە ئەگەر ئینکــار بــو و بە ئەنقەســت تەکفیــری نەکــرد ئەوا ئەوکات تەکفیر دەکرێت.

🔷ســەرەتا ئەو وتــانە باســدەکەین کەوا نایشــان دەدات کەســی عــوزر هێــنەرەوە بــۆ تەکفیری موشیرکان کافرە.

💠الشیخ محمد بن عبدالوهاب فەرموویەتی:

«وما أحسن ما قال من البوادى لما قدم علينا وسمع شيئاً من الإسلام قال أشهد أننا كفار و أن المطوع الذى يسمينا أهل الإسلام أنه كافر»

🔴واتا:چەنــد جــوانی وت کــاتێ یەکــێ لە دەشــتەکیەکان هــات بــۆلام وشــتێکی بیســت لە ئیســلام وتــی شــایەتی دەدەم ئــێمە هەموومــان کــافرین وە ئەوکەسەشــی نــاوی لێمــان دەنــا بە موسڵمان ئەویش کافر.

📚[الدرر السنية:8/119]

💠الشیخ عبدالله وابراهیم ابنا الشیخ عبداللطیف والشیخ بن سحمان قال :

«لاتصح إمامة من لايكفر الجهمية والقبورين أوشك فى كفرهم وهذه المسألة من أوضح الوضحات عند طلبة العلم وأهل الأثر وكذلک القبوريين لاشک فى كفرهم من شم رائحة الإيمان»

🔴واتا:پێشــەوایەتی ئەوکەســە دروســت نــیە کە تەکفیــری جەهیمەکــان و گــۆڕ پەرســتان ناکــات ، وە ئەم بــابەتەش لە ڕونترینــی ڕونەکــانە لە لایەن فێــر خــوازانی زانســت و ئەثــر ، وەهەروەهــا گــۆڕ پەرســتان کەســی بــونی ئیمــانی کردبێــت گومــانی لەکافر بونیان نیە.

وەهەندێک لە زانایانی نەجد فەرموویانە:

«من لـم يكفـر المشـريكن مـن الدولـة التركيـة وعبـاد القبـور كأهـل مكـة وغيـرهم ممـن عبدالصـالحين وعـدل توحيـد الله إلـى شـرك فهـو كـافر مـثلهم فـإن الـذى لا يكفـر المشركين غير مصدق بالقرآن»

واتـا:هەر کەسـێک تەکفیـری هاوبەشـدانەران نەکـات لە دەوڵەتـی تـورکی و گـۆڕ پەرسـتان وەک خەڵکـی مەکـکە و جـگە لەوانـیش کە پیاوچاکـان دەپەرسـتن ، لە تەوحیـد لایـان داوە بـۆ شـیرک ئەوکەسـەش کـافرە وەک ئەوان چـونکە ئەکەسـەی تەکفیـری موشریکان ناکات قورئانی بەڕاست نەزانیوە.

ئەمە هەنـدێک لە وتەی پێشـەوا نەجـد یەکـانە رحمهـمالله کەوا پێشـان دەدات ئەوکەسەی تەکفیری موشریکان نەکات ڕاستەوخۆ کافرە بەبێ ڕون کردنەوە بۆی.

ئەو وتـانەی زانایـانی نەجـد کە وا نیشـاندەدات عـوزر بـۆ ئەوکەسـە هەیە کە وەستاوە لە تەکفیر کردنی کافرن و موشریکان بەهۆی هەبوونی جەهل یان شوبهە.

الإمام محمد بن عبدالوهاب رحمەالله:فەرموویەتی:

«إلـى إخـوانى ... مـاذكرتم مـن قـول الشـيخ كـل مـن جحـد كـذا وكـذا وقامـت علـيه الحجـة وأنكـم شـاكون فـى هـؤلاء الطواغيـت وأتبـاعهم هـل قامـت علـيهم الحجـة فهـذا من العجب كيف تشكون فى هذا وقد أوضحته لكم مرارا».

واتـا: بـۆ برايـانم ئەوەی باسـتان کـردوە لەوتەی شـێخ کەهەر کەسـێ ئەوە و ئەوە جحـد بکـات و ئیقـامە حـجە کرابێـت بەڵام ئێـوە گومانتـان هەیە لە ئەو طاغوتـانە و شـوێنکەوتوانیان ئایـا ئیقـامە حـوجە کـراون یـان نـا،ئەمەش زۆر سـەیرە چۆن گومانتـان لەمەدا هەیە کە چەندین جار بۆتانم ڕونکردۆتەوە.

[فتاوى الأئمة النجدية 70/3]

جا ديقەت بدەن شيخ رحمەالله تەكفيرى ئەو قوتابيانەى نەكرد كە گومانيان بۆ دروست بوو لە كوفرى طاغوتان بەبيانوى [عوزر] ئەوەى كە ئيقامە حوجە كراون يان نەكراوان.

الشيخ سليمان بن عبدالله رحمەالله دەفەرمويت:

«وأما قول السائل فإن كان مايقدر من نفسه أن يتلفظ بكفر هم وسبهم ما حكمه؟ فالجواب:لا يخلو ذلك عن أن يكون شاكا فى كفرهم أو جاهلاً به أو يقر بأنهم كفرة هم أوشباههم ولكن لايقدر على مواجهتهم وتكفيرهم ، فإن كان شاكا فى كفرهم أو جاهلا بكفر هم بينت له الأدلة من الكتاب والسنة على كفرهم فإن شك بعد ذلك أو تردد فإنه كافر بإجماع العلماء»

واتا:بەلام وتەى پرسيار كەر كەدەلێت ئەگەر مرۆڤ لەتوانايدا نەبێت تەكفيركردنى موشريكان بە زمان دەربڕێت حوكمى چيە؟

شێخ لەولام دا دەلێت: لە ولامدا دەلێين ئەم حالەتە لەدوو حالەت بەدەرنيە يان ئەواتا بە گومانە لە كوفرەكانيان يان نەزانە بەو كوفرانەى ئەوان،يانيش دەزانێ ئەوانە و هاوشێوەكانيان كافرن بەلام ناتوانێت ڕوو بەڕوو پێيان بلێت،

جائەگەر نەزان بوو بەكوفرەكانيان يان بە گومانە بوو ئەوا بۆى ڕوون دەكرێتەوە لە كتاب و سوننەت لەسەر كوفرى ئەوانە، جائەگەر لە دواى ئەوەش گومانى هەبوو يان دوو دڵ بوو لە تەكفير كردنيان، ئەوكاتە كافرە بەيەك دەنگى زانايان.

[فتاوى الأئمة النجدية ٧٣/٣]

«من خصص بعض الواضع بيعادة أو اعتقد أن من وقف عندها سقط عنه الحج فإن كفر لايستريب فيه شم رائحة الإيمان ومن شك فى كفره فلا بد من إقامة الحجة عليه بيان أن هذا كفر وشرك ، فإن أقيمت الحجة عليه وأصر فلا شك فى كفره».

◆الشيخ محمد بن عبداللطيف قال :

●شيخ محمد بن عبداللطيف فەرمويەتی:

وهەرکەسێک هەندێ جێگاتایبەت بکات بەپەرستنەوە یان باوەڕی وابێت هەرکەسێک لەو شوێنە ڕابوەستێت ئەوا حەجی لەسەر لا ئەچێت ئەوا ئەوکەسە کافر وە هەر کەسێک بۆنی ئیمانی کردبێت گومانی لە کوفری ئەوکەسە نیە ، وە ئەوەشی گومانی هەبێت لەکوفرەکەی ئەوا پێویستە بەڵگەکانی بۆ باس بکرێت، جائەگەر بەڵگەکانی لەسەر جێگیرکران و هەر سووربێت لەسەر تەکفیر نەکردنیان ئەوا گومان لە کوفری ئەو کەسەدا نیە.

[الدرر السنية : 10 / 443]

◆ئێستا لەم وتانە و وتەکانی پێشتر بۆمان دەرکەوت کە پێشەوانی نەجد دوو وتەیان هەیە لەم بەرەیەوە.

◆ئایە ئێمە چیبکەن لەم حاڵەتەدا؟؟

●ئایە خۆمان سەپشک بکەین لەو وتانە واتا بەئارەزوی خۆمان بکەین لەوەی کامە وتەیان وەر بگرین !!!

●یان وتەکان بەدەین بە گژیەکدا !!!

◆هەموو ئەوانە دروست نین !!!

◆بەڵکوو ڕاست ئەوەیە ئەو وتانەیان بەرهایی باسکردوە دای بەزێنینە سەر ئەو وتانەیان کەوا سنور داریان کردوە.

◆ چونکە کەسی عوزر هێنەرەوە بۆ کافر کەوتۆتە ناو کوفرێکەوە کە بە ئیجماع پێی کافر دەبێت [مەبەست لەو کەسەیە کە عوزرەکە دەهێنێتەوە] بەڵام خیلاف لەوە دایە ئایە پێش ئیقامە حوجە تەکفیر دەکرێت یان دوای ئیقامە حوجە.

◆ ڕاستیەکەی لە مەنهەجی پێشەوایانی نەجد ئەوەیە کە کەسی عوزر هێنەرەوە پاش [دوای] ئیقامە حوجە تەکفیر دەکرێت.

■ تەکفیری عوزرهێنەرەوە لەبابەتە شاراوەکانە یان ئاشکراکان ■

◆ بابەتە ئاشکرا و شاراوەکان بەپێ سەردەم دە گۆڕێت.

◆ ابن ماجة لە سنن ـەکەی لە حذیفە گێراویەتیەوە کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی:

◎ **«يدرُسُ الإسلامُ كما يدرُسُ وَشيُ الثَّوبِ حتَّى لا يُدرَى ما صيامٌ، ولا صلاةٌ، ولا نسُكٌ، ولا صدَقةٌ، ولَيُسرى على كتابِ اللَّهِ عزَّ وجلَّ في ليلَةٍ، فلا يبقى في الأرضِ منهُ آيةٌ، وتبقَى طوائفُ منَ النَّاسِ الشَّيخُ الكبيرُ والعجوزُ، يقولونَ: أدرَكْنا آباءَنا على هذِهِ الكلمةِ، لا إلَهَ إلَّا اللَّهُ، فنحنُ نقولُها....قال حذيفة :تُنجيهِم منَ النَّار ثلاثًا»**

● واتا:ئیسلام دەڕوات و نامێنێت هەروەک چۆن نەخش و نیگاری جل و بەرگ دەڕوات[مەبەست لەوەیە وردە وردە کاڵ دابێتەوە و ڕەنگی نامێنێت] تاوای لێ دێت نازانرێت ڕۆژو چیە و نوێژ چیە و قوربانی چیە و خێر چیە،شەوێک بەسەر کتابی اللّٰهتعالى دادێت هیچ وشەیک نامێنێتەوە تێیدا [مەبەست لە بەرز بوونەوەی قورئانە بۆ ئاسمان بەیەک جاری] کۆمەڵێ لەخەڵکی دەمێنەوە لەبەتەمەنەکان و گەورەکان دەڵێن ئێمە باو باپیرانمان بینی بوو دەیان وت [لاالەالااللّٰه](وشەی تەوحید) ئێمەش ئەوە دەڵێنەوە ... حذیفە فەرمووی ڕزگاریان دەکات لە ئاگر (چونکە وشەی تەوحید لەکاتێکدا کە هەموو قورئان گەڕاوەتەوە بۆ ئاسمان وە هەموو یاساکانی ئیسلام گەڕاوەنەتەوە بۆ ئاسمان، وەک سەردەمی سەرەتای مەککە کە تەنها لاالە الااللّٰه ماوەتەوە کە،بەتاک پەرستینی اللّٰهتعالى یە بەبێ شەریک و هاوبەش دانان بۆی).

📚[صحيح ابن ماجه الرقم: 3289 |حكم المحدث:صحيح]

شيخ الإسلام ابن تيمية رحمه الله فەرموويەتی:

🔷کـــاتێ ســــەردەمەکان درێژبــــونەوە ئەوشـــــتانەی کە ئاشــــکرابون لەلای زۆربەی خەڵکــی بــوە بە شــاراوە، وە زۆرێــک لە زانایــانی لەدواهــاتوو [واتــا ئەو زانــاینەی کە لە دوای ســەلەف هــاتوون] پــێچەوانەی کتــاب و ســونەیان کــرد بە جــۆرێ لەنــاو ســەلەف ئەو پێچەوانــانە نەبــوون ئەگەر چــی ئەوزانایــانەی دواهــاتوو کەســانی مجتهــد بــونە ئەوا عوزریــان بــۆ هەیە واللهتعــالی لێیــان خــۆش بێــت لەســەر ئەو هەڵانەیــان و پاداشــتیان ئەداتەوە لەسەر اجتهادەکەیان.

⚫بــابەتی ئاشــکرا بــریتیە لەو بابەتــانەی کە زانــا [علـم] و نەزنــانی [عـوام] موســڵمانان پــێکەوە دەیــزانن، بەڵام بــابەتی خفــی [شــاراوە] بــریتیە لەو بابەتــانەی کە تەنهــا زانایــان دەیزان.

🔷جــا ئــایە تەکفیــر کردنــی کەســی عــوزر هێــنەرەوە بــۆ موشــریکان بــابەتێکە کە عەوام ــی [نازان] موسڵمانانیش دەیزانن یان تەنها ئەم بابەتە دەزانن؟.

🔶لەوڵام ـــدا دەڵێــین : ئەوەی ســـەیری بـــابەتەکە بکـــات دەبینێـــت ئەوەی ئەم بـــابەتە دەزانێــت کەمێــک لەزانایـــانن، ئیتــر چـــۆن ئەم بـــابەتە بکـــرڕێتە بـــابەتێکی ئاشـــکرا [ظـــاهر] لەکاتێکـــدا زۆربەی لە زانایـــان نـــایزانن چجـــای بگـــاتە عەوامـــی [نەزان]موسڵمان.

🔷کەواتــا چــۆن موســڵمانێک تەکفیــر بکەیــن لەســەر شــتێک کە زاناکــان نــایزانن چجای عەوامەکات!.

🔶بەڵکــو زۆربەی ئەوانەی لەبــارەی تەکفیــرەوە قســەیان کــردووە لەزاناکــان لەســەر مەذهبی ارجاء بونە.

●کەوتــا لەم بــابەتەدا شــاراوەی هەیە لەســەر موســڵمانان وەشــوبهەی تێــدایە کەواتــا ناوترێ ئەم بابەتە لەبابەتە ئاشکراکانە [ظاهر]

●حەق و ڕاســـتی ئەوەیە کە گومـــانی تێـــدا نـــیە بـــابەتی تەکفیرکردنـــی کەســـی عوزر[بیانوو] هێنەر لەبابەتە شاراوەکانە کە دەور دراوە بەشوبهە.

●پێویستیشـــە ئەو جیـــاوازیە بزانرێـــت جیـــاوزی هەیە لە نێـــوان کەســـی عـــوزر بـــۆ کـــافری ئەســـڵی بهێنێـــتەوە وەک یەهـــود و نەصـــارا و هاوشـــێوەکانیان [لەدوای ئەوەی ئەو ئایەتـــانەی پێگەیشـــت لەســـەر کـــافریەتی ئەوان وەلەم حـــاڵەتەش تەنهـــا عـــوزر بەنەزانینـــی ئایەتەکـــان قبـــوڵە نەک عـــوزر بە شـــوبهە] لە دوای ئەوای ئایەتەکـــانی بیســـت ئەگەر هەر هۆکـــارێکی تـــری هەبێـــت بـــۆ تەکفیـــر نەکردنـــی ئەوا ئەوە هۆکـــارە قبـوڵ کـراو نـیە بەڵکـو کەسـی عـوزر هێـنەرەوە ڕاسـتەوخۆ کـافر دەبێـت چـونکە بەو کارەی قورئانی بە درۆ نیشاندەدات.

◆ئەمەش لەو حـــاڵەتە دەبێـــت کە کەســـێک تـــازە موســـڵمان بـــوو بێـــت وە هـــیچ شـــتێکی لەســـەر دینـــی ئیســـلام و دوژمنـــانی دینـــی ئیســـلام نەبیســـتبێت، بەڵام گەر لە جێگایـــک کە موســـڵمانی لـــێ بێـــت و ئەو شـــتە زانـــراو بێـــت لە ناویانـــدا ئەوا فەرق ناکرێـــت لە نێـــوان زانـــا [عـــالم] و نەزان [عەوام] بەڵکـو ڕاسـتەخۆ کـافر دەبـێن چـونکە دەقـی ڕونـی ئـایەت و فەرموودەی بە دڕۆ نیشان داوە.

◆بەڵام ئەوکەســـەی عـــوزر بهێنـــتەوە بـــۆ کەســـێک کە کەوتـــۆتە نـــاو شـــیرکەوە و خـــۆی ئەداتە پـــاڵ موســـڵمانان [واتـــا خـــۆی لەموســـڵمانان حســـاب دەکـــات]ئەوا کەســـی عـــوزر هێـــنەر قورئـــان و ســـونەتی بە درۆ نیشـــانداوە بەڵکـــو بـــابەتەکەی لاڕون نەبـــۆتەوە بەهـۆی بیـدعەکانی مـورجیئەوە یـان بەهـۆی گومـانێکەوە کەوای لـێ کـردوە ڕاییگرێـت لە تەکفیرکـردن، ئەوا ئەم کەســە وەســتاوە لە تەکفیــر کردنــی موشــریکەکان پــاش ئیقــامە حوجە ولاچونی گومانەکانی ئەگەر تەکفیری نەکرد ئەوا کافر دەبێت.

◆ بەڵگەش لەسەر ئەوە ئەو وتەیەی ابن سحمان ـه رحمەالله کە اجماعی نەقڵ کردووە لەسەر تەکفیر کردنی ئەو زانایانەی کە بەبیانووی عوزر بەجەهل ـەوە مقلدینی مشریکان ناکات.

● وەهەروەها ابن تیمیە اجماعی نەقڵ کردووە لەسەر تەکفیر نەکردنی مورجیئە وە گومانی تێدانیە مورجیئەکان تەکفیری ئەوکەسە ناکەن کە عوزر بۆ موشریکان دەهێنەوە.

پۆختەی بابەت

❶ ـــئەوکەسەی عوزر بۆ کافری ئەسڵی دەهێنێتەوە تەکفیر ناکرێت ئەگەر کەسێک بێت کە دوور بێت لە موسڵمان وە تازە موسڵمان بو بێت وە هیچ شارەزای نەبێت لەسەر دینی ئیسلام و دووژمانی دینی ئیسلام وە ئەو ئایەتانەی نەبیستبێت لەسەر کافریەتی ئەوان ئەوا تەنها جەهل بە نەزانی ئایەتەکان قبوڵە نەک بە شوبهە یان شتی تر. ئەگەر تەنها جارێک بیستبێتی کافرن ئەگەر تەکفیری نەکرد لەپاش ئەوە ئەوا ئەوکاتە تەکفیر دەکرێت وەهیچ عوزر [بیانوو] یەکی لێ قبوڵ ناکرێت چونکە کافریەتی ئەوان [یەهود نەصارا] شتێکی ئاشکرایە ،ئەگەر تەکفیری نەکات ئەوا راستەوخۆ کافر دەبێت چونکە دەقی رونی قورئان و فەرموودەی بەدرۆ نیشان داوە.

❷ ـــئەو کەسەی عوزر دەهێنێتەوە بۆ ئەو موشریکانەی کە خۆیان داوەتە پاڵ ئیسلام [واتا خۆیان بەموسڵمان حساب دەکەن] کەسی عوزر هێنەر پاش ئیقامە حوجە و لاچونی گومانەکانی گەر تەکفیری نەکات کافر دەبێت.

❸ ـــئەو کەسەی عوزر دەهێنێتەوە بۆ کافرێک کە کەوتۆتە ناو کوفری گەورەی کوڕا لەسەر بو [واتا اجماع لەسەر کافربونی ئەکەسە بێت کە ئەو کوفرە ئەنجام دەدات] ئەوا پێویستی بە ئیقامە حوجە کردن و لاچونی گومانەکانی هەیە چونکە بابەتەکە شاراوەیە و شوبهەی زۆری لەسەر دەورە دراوە، بەڵام ئەگەر هەر تەکفیری نەکرد لە پاش ئیقامە حوجەکردنی و لاچونی گومانەکانی ئەوا کافر دەبێت.

سُبۡحَٰنَ رَبِّكَ رَبِّ ٱلۡعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَٰمٌ عَلَى ٱلۡمُرۡسَلِينَ
وَٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ

لەدواعای خێر بێبەشمان مەکەن